

واقعیت هایی در مورد درآمد نفتی ایران

درآمد نفتی ایران چقدر راست؟

به گزارش خبرآنلاین، بر اساس آخرین آمار ارائه شده از سوی بانک مرکزی ایران میزان فروش نفت در نه ماهه سال جاری برابر با 48 هزار و 620 میلیارد تومان بوده است که هر چند نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایشی برابر با 56.4 درصد را نشان می دهد اما از برآوردهای صورت گرفته در قالب بودجه سال جاری کمتر است.

میزان منابع پیش بینی شده حاصل از ارزش نفت خام در قالب قانون بودجه 75 هزار و 760 میلیارد تومان بوده است به این ترتیب میزان اعتبار محقق شده از این محل کمتر از پیش بینی ها بوده است.

منابع حاصل از نفت و فرآورده های نفتی برابر با 63 هزار و 960 میلیارد تومان بوده است در حالی که انتظار می رفت در این دوره زمانی 86 هزار و 130 میلیارد تومان درآمد از این محل محقق شود.

به این ترتیب ایران در 276 روزه حدفواصل ابتدای فروردین ماه سال جاری تا پایان آذرماه ، هر روز 176 میلیارد و 159 میلیون تومان نفت فروخته است. میزان فروش نفت و فرآورده های نفتی در این دوره زمانی سرجمع 231 میلیارد و 739 میلیون تومان در روز بوده است.

منابع حاصل از نفت و فرآورده های نفتی در این دوره زمانی نسبت به مدت مشابه سال قبل رشدی 51.6 درصدی را نشان می دهد اما با این حال از پیش بینی مصوب عقب مانده است.

درآمد نفتی یکی از مهمترین منابع تامین درآمدهای ارزی کشور است.

در چهار سال گذشته اقتصاد ایران با افزایش قابل توجه صادرات نفت روبرو شده است . میزان تولید نفت در حدود 3 میلیون 867 هزار بشکه در روز است. این آمار بر مبنای آخرین اعلام بانک مرکزی است که محدوده نیمه اول سال را در بر می گیرد.

درآمد نفتی ایران تا ۲۰ سال آینده چقدر می‌شود؟

قیمت نفت

محتمل‌ترین سناریو درباره آینده اقتصاد، ظرفیت تولید نفت ایران با شیب ملایمی طی دهه‌های آتی افزایش خواهد یافت و تا قبل از سال ۲۰۲۰ و ۲۰۳۰ به ترتیب به چهار و ۴,۴ میلیون بشکه در روز خواهد رسید.

در ضمن چنانچه پروژه‌های افزایش ضریب بازیافت به طور کامل به اجرا برسند به طور بالقوه شاهد تداوم این روند تا سال ۲۰۴۰ خواهیم بود. با استفاده از برآوردهای سازمان اطلاعات انرژی آمریکا (EIA) از قیمت نفت خام به عنوان ارقام مبنا، انتظار می‌رود ناخالص درآمد سالانه‌ی ایران از فروش نفت خام تا اواسط دهه بعدی به سطح سال‌های ۲۰۱۱, ۲۰۱۲ خود یعنی در حدود ۱۵۰ میلیارد دلار (با فرض ثبات دلار سال ۲۰۱۶)، برسد.

به گزارش ایسنا، چشم انداز اقتصاد ایران در سال ۲۰۴۰ عنوان گزارشی است که دانشگاه استفورد تهیه کرده و هلدینگ بانک، بیمه و سهام صندوق بازنشستگی آن را منتشر کرده است، در بخشی از این گزارش آمده: ایران یکی از متنوع‌ترین اقتصادها را در میان کشورهای صادرکننده نفت در خاورمیانه دارد.

با این وجود درآمد نفتی این کشور هنوز به طور تقریبی ۳۰ درصد از درآمد دولت و بیش از ۲۰ درصد از ارزش افزوده ناخالص واقعی را تشکیل می‌دهد. صنعت نفت و گاز ایران به شدت نیازمند جذب فناوری نوین و سرمایه خارجی است.

برای نیل به این هدف، دولت ایران در نظر دارد تا از طریق ارائه حدود ۵۰ پروژه نفتی و گازی به سرمایه‌گذاران خارجی و شرکت‌های نفتی بین‌المللی، برای صنایع بالادستی خود در برنامه ۵ ساله ششم توسعه اقتصادی رقم ۲۰۰-۱۵۰ میلیارد دلار سرمایه جذب کند. از این رو سرمایه‌گذاری در این بخش تا به امروز با بستن قرار دادهای «بیع متقابل» که توسط ایران در سال ۱۹۸۹ معرفی شد انجام می‌شده است.

بنابر چنین قراردادهایی پس از ساخت میادین، مالکیت پروژه به شرکت ملی نفت ایران بر می‌گردد. به جای قراردادهای بیع متقابل، شرکت ملی نفت ایران تلاش می‌کند تا قرارداد نفتی ایران را به گونه‌ای معرفی کند تا برای سرمایه‌گذاران، جذاب‌تر به نظر برسد. یکی از موانع اصلی در جذب سرمایه‌گذاری خارجی از سوی بخش نفت ایران قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران است که در آن مالکیت خارجی بر منابع طبیعی را ممنوع کرده است.

البته اعلام شده است که مدل‌های جدید IPC به طور بالقوه می‌توانند این مشکل را حل کنند. علاوه بر چالش‌هایی که در بالا ذکر شد، توسعه‌ی نوین در بازار انرژی جهان نیز احتمالاً تاثیر بادوام و عمیقی بر بخش نفتی ایران و اقتصاد این کشور می‌گذارد. رشد نگرانی‌ها درباره تغییرات جوی به اتخاذ سیاست‌هایی منجر شده که به طرز قابل توجهی به کاهش انتشار کربن در جریان رشد اقتصاد جهانی خواهد انجامید و از این رو از جذابیت سوخت‌های فسیلی در بلندمدت خواهد کاست.

تعهدات اخیر اعمال شده از سوی کشورها با هدف اینکه متوسط افزایش درجه حرارت زمین از ۲ درجه سانتیگراد فراتر نرود و کل انباشت کربن در جهان در سطحی کمتر از یک تریلیون تن باقی بماند، به نوبه خود این انتظار را افزایش می‌دهد که نرخ رشد سالانه تقاضا برای نفت در جهان تا سال ۲۰۳۰، تنها حدود ۰٫۶ درصد باشد.

در بخش عرضه، شیل نه تنها باعث افزایش سطح عرضه در جهان شد بلکه داینامیک‌های بازار نفت در جهان را به طور کامل متحول ساخته است. تقریباً می‌توان گفت هزینه تولید بخش عمده‌ای از نفت شل آمریکا در میانه منحنی هزینه عرضه نفت در جهان قرار گرفته است. زمان توسعه پروژه‌های شیل و عمر چاه‌های نفت شیل معمولاً کوتاهتر از منابع متعارف نفتی است که دلالت بر این دارد نفت شیل هم اکنون به عنوان یک ضربه‌گیر در مقابل اوپک عمل کند.

صادرات و تولید نفت ایران و مصرف فرآورده‌های پالایشگاهی را از سال ۱۹۸۰ نشان می‌دهد. ظرفیت پایدار فعلی ایران در استخراج نفت خام ۳,۷ میلیون بشکه در روز برآورد می‌شود. طی دو دهه گذشته، ظرفیت تولید ایران در محدوده ۳,۶ تا ۴,۱ میلیون بشکه در روز در نوسان بوده است. صادرات نفت ایران در مدت کوتاهی پس از ساخت اولین میادین نفتی آغاز شد و تا اواسط دهه ۱۹۷۰ به اوج خود یعنی ۵,۵ میلیون بشکه در روز رسید، که البته پس از انقلاب سال ۱۹۷۹ تا کمتر از یک میلیون بشکه در روز تنزل یافت. اگرچه پس از آن افت، صادرات نفت بهبود یافت و در سطح حدود ۲,۲ میلیون بشکه در روز به ثبات رسید، اما مجدداً اجرای تحریم‌های بین‌المللی در سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۲ منجر به کاهش صادرات نفت ایران به کمتر از یک میلیون بشکه در روز شد.

از آنجا که میانگین هزینه تولید هر بشکه نفت ایران کمتر از ۱۰ دلار است، نفت خام ایران نزدیک به قسمت پایینی منحنی هزینه‌های تولید نفت در جهان قرار گرفته است. البته همانطور که بحث شد، ایران در دوره‌ی زمانی میان مدت تا بلندمدت تنها خواهد توانست افت مذکور در تولید میادین بالغ خود را با بهره‌برداری از منابعی که به آسانی قابل بازیافت نیستند با استفاده از روش‌هایی نظیر EOR یا همان Recovery Oil Enhanced جبران کند، که در نتیجه به افزایش هزینه نسبی تولید و در نهایت کاهش سود خواهد انجامید.

علاوه بر افزایش قابل توجه در هزینه بازیافت نفت، تامین تقاضای در حال رشد داخلی برای نفت و فرآورده‌های آن نیز سربار دیگری بر صنعت نفت ایران تحمیل می‌کند. همانند دیگر کشورهای صادرکننده نفت در خاورمیانه، اقتصاد ایران نیز به شدت به مصرف نفت و فرآورده‌های آن وابسته است.

مصرف فرآورده‌های نفتی رشد ۰,۸۵ درصدی در تقاضا به ازای هر یک درصد رشد در سطح فعالیت اقتصادی را نشان می‌دهد. این رقم به طور متوسط برابر با رشد سالانه حدود ۶۰ هزار بشکه در روز است.

البته کل تقاضا برای فرآورده‌های پالایشگاهی از سال ۲۰۰۸ به بعد، عمدتاً به دلیل اجرای اقدامات محدودکننده از سوی شرکت ملی نفتکش ایران بر بخش عرضه و انقباض اقتصاد ایران بین سالهای ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۵ تقریباً به ثبات رسیده است. بین سالهای ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۵، سرانه شدت مصرف نفت ایران افزایش یافته و از ۷,۲ به ۸,۷ بشکه در سال رسیده این درحالی است که شدت وابستگی اقتصاد کشور به نفت برای هر ۱۰۰۰ دلار تولید ناخالص داخلی (با فرض ثبات دلار سال ۲۰۱۶)، از ۱,۷ تا ۱,۳ بشکه تنزل یافته است. در سال ۲۰۱۴، سهم نفت و گاز طبیعی از مصرف انرژی اولیه در ایران به ترتیب ۳۷ و ۵۳ درصد بود.

همچنین میانگین بازدهی چاه‌های نفت ایران طی دهه‌های گذشته به شدت کاهش یافته است. در حال حاضر، میانگین تولید روزانه یک چاه نفت در ایران ۱,۵ هزار بشکه است که تقریباً هم‌سطح با امارات متحده عربی (۱,۷ هزار بشکه)، کویت (۱,۶ هزار بشکه) و عراق (۱,۵ هزار بشکه) به نظر می‌رسد، اگرچه نسبت به عربستان سعودی (۲,۹ هزار بشکه) به مراتب پایین‌تر است.

در بخش نتیجه گیری این گزارش نیز آمده است:

Page | 6

علاوه بر پیشرفت اخیر در متغیرهای اساسی بازار انرژی در جهان که تاثیر معکوسی بر اقتصادهای وابسته به نفت گذاشته است، ایران (با وجود داشتن ذخایر وسیع) با موانع قابل توجهی برای افزایش تولید نفت خام خود در میان و بلندمدت روبرو بوده است. با تولید بیش از ۷۲ میلیارد بشکه نفت تاکنون، صنعت نفت ایران به سمت دوره جدیدی در حرکت است که در آن جبران کاهش طبیعی در میادین بالغ آن صرفاً از طریق استخراج نفت از منابعی که به آسانی قابل بازیافت نیستند (مانند نفت سنگین، EOR و آب ژرف) امکان پذیر است. سرعت روند این دگرگونی از اواسط دهه‌ی بعد بسیار بیشتر خواهد شد. برآورد شده است که میانگین نرخ کاهش سالانه‌ی میادین نفتی ایران (با در نظر گرفتن تاثیر تعمیر و نگهداری)، شش درصد، میانگین بازدهی چاه جدید در سال ۲۰۱۶ برابر با ۱,۷ هزار بشکه در روز با نرخ کاهش سال به سال ۳,۲ درصد و میانگین بازده تزریق گاز ۴ هزار بشکه به ازای هر میلیون متر مکعب باشد.

با توجه به چشم‌انداز تولید هر کدام از میادین نفتی در آینده، انتظار می‌رود که ایران به زودی بتواند ظرفیت تولید نفت خام خود را افزایش داده و به ۴ میلیون بشکه در روز برسد. پیش‌بینی می‌شود تا قبل از سال ۲۰۳۰، ظرفیت تولید تا ۴,۴ میلیون بشکه در روز رشد کند و تا سال ۲۰۴۰ در همان سطح باقی بماند، مشروط بر آنکه پروژه‌های افزایش ضریب بازیافت و استخراج نفت در آینده با موفقیت به اجرا در آیند. با استفاده از برآوردهای سازمان اطلاعات انرژی آمریکا از قیمت نفت خام، انتظار می‌رود تا درآمد ناخالص سالانه ایران از فروش نفت خام، در اواسط دهه‌ی بعدی، به سطح سال‌های ۱۲ - ۲۰۱۱ یعنی ۱۵۰ میلیارد دلار (با فرض ثبات دلار سال ۲۰۱۶) برسد.

سهم هر ایرانی از درآمد نفتی چقدر است؟

به گزارش گروه اقتصاد بین‌الملل فارس، فاکس نیوز ویکی طی گزارشی در مورد درآمد نفتی ایران نوشت این کشور با دارا بودن ذخایر نفتی تقریباً ۱۵۷ میلیارد بشکه‌ای در جایگاه چهارم پس از کانادا، عربستان و ونزوئلا قرار گرفته است. همچنین این کشور ۳۴ تریلیون مترمکعب ذخایر گازی دارد؛ واضح است که این کشور از نظر منابع طبیعی غنی است.

به نوشته این گزارش، باید خاطرنشان کرد که ایران نه تنها در نفت و گاز بلکه در ذخایر معدنی نیز غنی است و نزدیک به ۷ درصد مواد معدنی جهان را در اختیار دارد. از جمله اینکه ایران نهمین کشور دارای ذخایر مس، هشتمین کشور دارای ذخایر آهن، دهمین کشور دارای ذخایر اورانیوم، یازدهمین کشور دارای ذخایر سرب در جهان است و ذخایر دیگری نظیر سنگ آهن، روی، نقره، منگنز، کروم و بسیاری دیگر در اختیار دارد.

در حال حاضر، کل صادرات مواد معدنی ایران (به جز نفت و گاز) کمتر از ۵ درصد کل تولید ناخالص داخلی این کشور را تشکیل می‌دهد، درحالی‌که کل ذخایر معدنی این کشور ارزشی نزدیک به یک تریلیون دلار دارد. عوامل بسیاری در این وضعیت موثرند، نظیر مالکیت (بیشتر معادن ایران در مالکیت دولت این کشور است)، کمبود سرمایه‌گذاری (حدوداً ۳۰ تا ۴۵ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری برای رشد صنعت معدن ایران نیاز است تا بتواند ظرفیت تولید محصولات ارزش افزوده را ایجاد کند)، نبود فناوری و سوء مدیریت در معادن تحت کنترل دولت و در نهایت روند کاهشی ذخایر بازار با توجه به اینکه بسیاری از شرکت‌های بین‌المللی مواد معدنی به علت تولید مواد معدنی چین و سیاست‌های یارانه‌ای دولتی این کشور با مشکل مواجه هستند.

ایران در مجموع سالانه 7 میلیارد دلار صادرات مواد معدنی انجام می‌دهد. (فولاد 2.69 میلیارد دلار، سنگ آهن 818 میلیون دلار، مس 662 میلیون دلار، روی 258 میلیون دلار، سرب 220 میلیون دلار و غیره) در حالی که صادرات نفت و گاز این کشور در حال حاضر 41 میلیارد دلار در سال است.

نفت: صادرات روزانه 2.6 میلیون بشکه (2.1 میلیون بشکه نفت خام و 490 هزار میعانات گازی) از تولید 3.9 میلیون بشکه در روز.

گاز: صادرات 34.8 تریلیون مترمکعب گاز از تولید 880 میلیون مترمکعب در روز (باید خاطرنشان کرد ایران پولی به ترکیه بدهکار است که در یک دادگاه قانونی در ارتباط با گازی که به ترکیه گران فروخته است، باید بپردازد و اکنون این 2 میلیارد دلار را با صادرات رایگان در حال پرداخت است).

درآمد ناخالص کنونی صادرات نفت، گاز، مواد معدنی ایران سالانه 48 میلیارد دلار است. ایران همچنین محصولات پتروشیمی صادر می‌کند که ارزشی حدودا 10 میلیارد دلار دارد.

جمعیت ایران تا سال 2018 حدود 81.6 میلیون نفر برآورد شده است که در مقایسه با سال 1955 زمانی که زیر 20 میلیون نفر بود، رشد بسیاری داشته است؛ به ویژه اگر آن را با جمعیت کشورهای دیگر نظیر انگلیس مقایسه کنید که در سال 2018 حدود 66.5 میلیون نفر جمعیت دارد در حالی که در سال 1955 حدود 51.1 میلیون نفر جمعیت داشته است.

بر اساس آخرین سرشماری، به ازای هر خانوار 3.55 نفر در ایران وجود دارد. بنابراین اگر تمام ثروت ناخالص نفت، گاز و مواد معدنی کنونی این کشور را در میان جمعیت آن تقسیم کنیم، سالانه به ازای هر نفر 588 دلار یا به ازای هر خانواده 2.088 دلار می‌شود.

مقایسه درآمدهای نفتی ایران و عربستان به ازای هر خانوار

مقایسه درآمدهای نفتی ایران و عربستان به ازای هر فرد

دولت ایران در حال حاضر، سالانه 12 میلیارد دلار به ایرانی‌ها یارانه می‌پردازد که 8.37 میلیارد دلار آن به صورت نقدی پرداخت می‌شود که به هر نفر 103 دلار در سال یا به هر خانواده 364 دلار در سال پرداخته می‌شود که دولت تلاش می‌کند برای مقابله با تورم این مبلغ را کاهش دهد و از اقبال ضعیف و آسیب پذیر حمایت کند.

رشد ناگهانی جمعیت ایران و فشارهای مضاعف بر صنعت نفت، گاز و مواد معدنی این کشور در 8 سال جنگ و نبود سرمایه‌گذاری به علت تحریم‌ها به همراه عوامل فساد، سوء مدیریت و برخی شرایط نامساعد برای سرمایه‌گذاران خارجی یا خریداران از مهم‌ترین عواملی است که چرا ایران به اندازه دیگر کشورهای حاشیه خلیج فارس ثروتمند نیست.

ایران در سال 1974 بالاترین رقم یعنی بیش از 6 میلیون بشکه در روز تولید می‌کرد در حالی‌که عربستان در همان سال 8.4 میلیون بشکه تولید نفت داشت. اگر سرمایه‌گذاری قابل توجهی در بخش نفت، گاز و منابع معدنی ایران صورت گیرد، این کشور پتانسیل کسب درآمد بسیار بیشتر از منابع طبیعی خود را دارد و سپس جایگاه حقیقی خود در غرب آسیا را به عنوان بزرگ‌ترین اقتصاد این منطقه به دست خواهد آورد.

اما با توجه به موضع خصمانه دولت ترامپ در قبال ایران، بعید است که تهران بتواند به پتانسیل واقعی خود برای این آینده قابل پیش‌بینی برسد.